

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نېاشد تن من مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهيم
بدین بوم و بر زنده یک تن مېباد
از آن به که کشور به دشمن دهيم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Arts & Music

هنر و موسیقی

فرهاد ویاړ
۱۹۰۲۰۱۰

اتا هوالپا یو پانکي، د بزگرانو او کارگرانو آواز

اتاهوالپانکي په ۱۹۰۸ کال کې په آرژانتین کې وزیږید او په ۱۹۹۲ کال کې د رنځونو، د امریالیستي جنایتونو او ویني تویونکي نړۍ څخه سترګې پټې کړې. یوپانکي چې د یوه ارژانتیني چوپان زوی و، خپله ځوانۍ یې په ستونزو او کړانو کې تیره کړه او تل به یې ویل کې څوک غواړي د چیلې د چوپانانو په اړه څیړنه وکړي نو د هغه کور د ټولو چوپانانو د ژوند ښه بیلګه ده.

اتاهوالپا یوپانکي چې ترانه ویونکي، شاعر، لیکوال او رسیدلي گیتار غږونکو و، گیتار او ویولون غږول یې له شپږ کلنۍ پیل کړل او دومره یې کیتار وغږو او ترانه یې وویلې چې د قهوي او افیون او د هنر او انقلاب پر وچې او د نړۍ پر هنر یې ژوره اغیزه پرېښوده. هغه د کلیوالو، د دهقانانو، کارگرانو له ژوند سره له نژدې آشنا و او اکثراً یې دې ستمخپلو خلکو ته ترانې وېلې. د "ای دهقانه زه تا ته ترانه وایم"، هغه ترانه دی چې د دهقانانو ژوند په کې انځوروي او هغوي مبارزې او خلاصون ته هڅوي. یوپانکي څه باندې ۱۵۰۰ ترانې وېلې دي چې په ډیری کې هنري تعهد او رسالت په ډاګه تر سترګو کیږي.

همدا و چې كله د موسيقۍ پاریس چاپې مجلې (کروس) خبریال له هغې پوښتلي و چې: "شاعر یعنې څه؟" یوپانکي ځواب ورکړی و: "زما له نظره د حقیقت په اړه یو ډول تعهد ته ویل کیږي." هغه په لیوالتیا سره د ولسي سندرغاړی عنوان مني او کله چې خبریال له هغې پوښتې چې په وروستیو کلونو کې، ولسي ترانې په فرانسې کې خپلې ریښې له لاسه ورکړي دي، ځواب ورکوي: "دا وضعیت د نړۍ په ډیرو ځایونو کې رامنځته شوی دی... زموږ په هیواد کې هم یوه مرغي ده چې د ټولو مرغیو آوازونه تقلید وي، خو خپل مستقل آواز نلري... بده پایله! شاید ځینې ملتونه هم همداسې وي؟"

یوپانکي د مرکې په پای کې خبریال ته د شعر او هنر په اړه وایي: "انسان په غریزي ډول تعالي ته لیواله دی. البته ځینې شیان هغه کښتې خوا ته راکاږي، خو انسان په پرله پسې توګه د لوړیدلو او تعالي لپاره مبارزه کوي، او دا مبارزه او هڅه هغه بیه ده چې فرهنگ ته د مینې او درناوې لپاره یې ورکوو..." او همدا د فرهنگ سره مینه ده چې هغه د ویتنام ضد مشهوره ترانه (نور نو بس دی) وایي او د امریکا د امپریالیستي جنایتونو په ضد اعتراض کوي. "بیده شه زما توره بچیه" د یوپانکي مشهوره ترانه ده چې په دې ترانه کې "تور بچی" هغه بیوزلو ماشومانو ته اشاره ده چې په بیوزلی او رنځ کې ژوند کوي او "سپین شیطان" هغه واکمنه شتمنه طبقه ښکاره کوي چې د آرژانتین ولس لوتوي او استثماروي.

دا هم د دې انقلابي او ولسي سندرغاړی د دریو ترانو ژباړه:

بیده شه زما توره بچیه

بیده شه بیده شه زما توره بچیه
 مور دې په صحرا کې کار کوي
 بیده شه بیده شه زما توره بچیه
 مور دې په صحرا کې کار کوي
 چې تا ته د مرز غوښه راوړي
 خوړې خوړې میوې درته راوړي
 ډیر شیان درته راوړي
 خو که زما تور بچی بیده نشي
 سپین شیطان راځي
 او خړپ خړپ خوړي دي
 خړپ خړپ خړپ خوړي دي

بيده شه بيده شه زما توره بچيه
چي مور دي په صحرا كي كار كوي
په سختي او كړاونو سره كار كوي
كار كوي
هو،
كار كوي
ان كله چي د عزا جامي پر تن لري
بيا هم كار كوي
كله چي توخيږي توخيږي
خو بيا هم كار كوي
هو،
كار كوي
كار كوي
كار كوي، خو مزد نه ورکوي
هو كار كوي زما توره بچيه
مور دي په صحرا كي كار كوي
كار كوي
كار كوي.

دهقان

برخليک ته د هيڅ په سترگه گوري
او هغه سړي دي چي چا ته د سر نيټولو
هيڅ نښه نښانه په كي نشي ليدلي
خمکه يي له لاندې خوروي
لمر يي له پورته تنبيه کوي
او د لمر او د بنوري ډکي خمکي تر منځ
دا بيوزله روزگار تيروي.
بنوره ليري واټنونو ته ورل کيږي
بخار يي له خان سره وړي
او دهقان يوازي پاتي کيږي
د خمکي او لمر تر منځ.
پياوړي او غښتلي دهقان

بر خلیک ته د هیڅ په سترگه گوري
او هغه سړی دی چې چا ته د سر تیتولو
هیڅ نښه نښانه په کی نشی لیدلی
ځمکه یې له لاندې خوروي
لمر یې له پورته تنبیه کوي
او د لمر او د بنوري ډکې ځمکې تر منځ
دا بیوزله روزگار تیروي.
خپل ځان لوڅ لغړ باد ته ښکاره کوم
چې له ما زده کړي
ما ته یې ویلي دي چې باد ژاري
خوزه د خنډیدلو لیوال یم.

د خدای په اړه پوښتنې

یوه ورځې مې وپوښتل:
بابا،
خدای چیرې دی؟
هغه، ماته په غمژنه توگه وکتل
او هیڅ څه یې ونه ویل.
بابا
هم په غرونو کې مړ شو
بی له دعا او بی له اعترافه
او سور پوستکو هغه د ډهل او شپیلۍ سره
خاورو ته وسپاره

یوه ورځې مې وپوښتل:
پلاره،
د خدای په اړه په څه پوهیږی؟
ما ته یې په غمژنه توگه وکتل
او هیڅ څه یې ونه ویل
پلار مې په کان کې مړ شو
بی له دعا او بی له اعترافه.

آيا خداى له بيچاره گانو سره مرسته كوي؟

شايد، هو!

شايد هم، نه!

خو په دې كې هيڅ شك نشته

چې خداى د اربابانو د دسترخوان پر سر كيني.